

ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ДИТЯЧОГО ТУРИЗМУ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ ДОШКІЛЬНИКІВ

У статті зроблено огляд науково-методичного доробку вітчизняних та зарубіжних фахівців з фізичного виховання дітей дошкільного віку з питань використання піших переходів як засобу реалізації оздоровчих завдань фізичного виховання дошкільників. Пропонуються поради щодо використання найсучасніших програм туристичної роботи з дітьми дошкільного віку.

Ключові слова: фізкультурно-оздоровча робота, піші переход, туристична діяльність, оздоровчі завдання.

Постановка проблеми. Професійна компетентність фахівців з фізичного виховання передбачає їхню готовність до реалізації у власній педагогічній діяльності сучасної концепції фізкультурної освіти дошкільників – спрямованість освітньо-виховного процесу на зміцнення здоров'я, фізичний і психічний розвиток, емоційне благополуччя кожної дитини. Однією з домінантних форм роботи з фізичного виховання для реалізації професійної готовності з даного напрямку є використання дитячого туризму в системі роботи з фізичного виховання дошкільників [5, с 4.].

Аналіз досліджень і публікацій. Питання активізації рухового режиму дітей дошкільного віку в умовах природного середовища привертала увагу таких вчених, як Г. В. Шалигіна, 1977; О. М. Вавілова, 1981; Т. І. Осокіна, 1984 та ін., але дані, що стосуються застосування доступних форм туризму для фізичного розвитку і рухової підготовленості, нечисленні (М. А. Рунова, 1988; Г. В. Шалигіна, 1988; Н. І. Бочарова, 1989). Вивчення практичного досвіду виявило, що такі форми туризму, як екскурсія, прогулянка, туристична прогулянка використовуються в ДНЗ в основному з пізнавальною та виховною метою, рухова діяльність з туристською спрямованістю не посіла ще належного місця в системі фізичного виховання дошкільників. На наш погляд, це пов'язано з тим, що не розроблено методик використання засобів туризму, відсутні організаційно-методичні підходи, що дозволяють педагогам використовувати їх у роботі з дітьми в умовах ДНЗ.

Аналіз літературних джерел з питань удосконалення фізичного виховання засвідчив різнобічність досліджуваних проблем і виявив резерви освітньо-виховного процесу в дошкільних установах (Е. С. Вільчковський, 1998; Е. Я. Степаненкова, 1973; Г. В. Шалигіна, 1977; Н. І. Бочарова, 1989; А. Б. Лагутін, 1994; Ю. К. Чернишенко, В. А. Баландін і ін., 1999; А. І. Семейкін, В. А. Дудар й ін., 1999). Одним із таких резервів є активізація рухової діяльності дошкільників, результативність якої можлива лише за умови ефективного використання як традиційних форм організації фізичного виховання, так і пошуку нових (В. Н. Новохатько, 1990; А. І. Кравчук, 1990 й ін.). Таким чином, пошук різних форм занять, що активізують рухову діяльність дітей, є однією з актуальних проблем у фізичному вихованні дошкільників.

Метою статті є довести важливість використання дитячого туризму як засобу реалізації оздоровчих завдань фізичного виховання дошкільників, а також запропонувати добірку програм туристичної роботи з дошкільниками для практичного використання.

Виклад основного матеріалу. Аналіз практичного досвіду показує, що з метою удосконалення роботи дитячого садка багато педагогічних колективів відчувають необхідність більш активно застосовувати засоби і форми туризму, пізнання дітьми навколишнього світу, природи (А. М. Низова, 1971; В. П. Спірина, 1977; А. А. Остапеч, 1997). Така увага до цього засобу фізичного виховання не випадкова насамперед тому, що туризм, що являє собою рухову діяльність дитини на відкритому повітрі, дозволяє позитивно впливати на фізичний розвиток організму, що росте, і в цілому на його здоров'я. Для дітей взаємодія із зовнішнім середовищем – це насамперед взаємодія з навколишнім природним і соціальним середовищами. Ще Ю. А. Аркін (1967) зазначав, що в навколишньому середовищі «дитячий колектив повинен знаходити не тільки обстановку і матеріал, але повинен знаходити в ньому джерело руху, що відкрив би перед ним нові форми активності» [1, с. 212]. Відомо, що необхідною умовою нормального розвитку організму, що росте, є рухова активність дитини (А. М. Крестовніков, 1951; Н. А. Фомін, 1991). Причому важливе значення має організація рухової активності дітей на повітрі. У зв'язку з цим процес фізичного виховання дітей дошкільного віку повинен відбуватися відповідно до науково обґрунтованого режиму, що включає рухову діяльність в умовах зниженої температури повітря та сприяє підвищенню стійкості організму до змін зовнішнього середовища. Високу оздоровчо-виховну цінність рухової діяльності на відкритому повітрі відзначали видатні фізіологи і педагоги (В. В. Гориневський, 1928; Є. Г. Леві-Гориневська, 1955). Саме тому в багатьох наукових дослідженнях порушується питання максимального використання ефекту раціонального поєднання природних сил і різноманітної рухової діяльності дітей. Метою одних досліджень було вивчення ефективності цілолітнього проведення окремих форм організації фізичного виховання на повітрі (М. П. Голощокіна, 1970), інших – можливість перенесення всіх організаційних форм фізичного виховання з приміщення на ділянку дитячого садка (З. І. Єрмакова, 1974), третіх – організація рухової діяльності дошкільників у природних умовах (Т. І. Осокіна, 1971; О. М. Вавілова, 1971; Г. В. Шалигіна, 1977). Результатом проведених досліджень було значне зниження випадків простудних захворювань і зменшення числа дітей, які часто хворіють. На думку Ю. Ф. Змановського (1978), раціональна рухова діяльність повинна містити фізичні й розумові навантаження на сприятливому емоційному фоні, що може створюватися природним оточенням. За останні роки з'явилися дані про біохімічний аспект у механізмі впливу фізичного навантаження на регулювальні системи. Встановлено, що фізичні вправи на повітрі сприяють збільшенню продукції нейро-пептидів – особливих речовин, що продукуються мозком і відіграють важливу роль у прояві психічних функцій, що сприятливо відбивається на настрої, поліпшенні сну, підвищенні апетиту.

Ю. Ф. Змановський вважає, що ці механізми складають матеріальну основу для нормального психічного розвитку і стану здоров'я дитини. Для зміцнення здоров'я й удосконалення рухової сфери, а також загартовування дітей дошкільного віку становлять інтерес вправи на витривалість. Ряд наукових досліджень підтвердив той факт, що розвиток витривалості забезпечує формування механізмів ефективної профілактики масових респіраторних і серцево-судинних захворювань (О. М. Вавілова, 1971; Г. В. Сендек, 1972 та ін.). Витривалість набагато більше за інші якості пов'язана з фізичною працездатністю і тим самим зі здоров'ям людини (S. E. Stradzenberg, 1979). Аналіз наукової літератури останніх років показав, що застосування навантажень на витривалість, адекватних віковим можливостям дітей, підвищує рівень розвитку цієї якості, сприяє поліпшенню інших фізичних якостей (зокрема, швидкості, сили), позитивно впливає на фізичний розвиток, рухову підготовленість, сприяє загартовуванню організму дитини (В. Г. Фролов, 1977; М. А. Ноткіна, 1980; В. А. Гуляйкін, А. І. Кравчук, 1986; І. Г. Мальцева, 1988; Л. Ю. Дмитрієва, А. І. Кравчук, 1993; В. А. Іванов, А. Я. Райбекас, Т. І. Терешкіна, 1998 тощо). Розвиток загальної витривалості супроводжується підвищенням функціональних можливостей різних систем організму. Цьому завданню відповідають вправи переважно циклічного характеру, які, на думку Ю. Ф. Змановського (1983), позитивно впливають на регуляцію діяльності основних фізіологічних систем. У зв'язку з цим стимулювання розвитку даної якості в дошкільні роки створює визначені передумови підготовки дитини до школи, до більш успішного подолання навантажень, меншої стомлюваності на уроках, а отже, кращому засвоєнню знань (В. К. Бальсевич, В. А. Запорожанов, 1987; М. С. Расін, І. Г. Мальцева, 1990). Таким чином, рухова діяльність дітей дошкільного віку, організована на відкритому повітрі, підсилює оздоровчий ефект фізичних вправ, підвищує їхню рухову активність. При цьому фізичні навантаження помірної інтенсивності, до яких належать циклічні види рухів (ходьба, біг, ходьба на лижах), спрямовані на розвиток загальної витривалості і є оптимальними для дитячого організму. На наш погляд, цим вимогам повною мірою можуть відповідати засоби і форми туризму, доступні для дітей дошкільного віку, зокрема, піші переходи.

Як майбутні педагоги, так і ті, хто вже працює у дошкільних навчальних закладах, по-перше, мають усвідомити оздоровчу цінність туризму для дошкільників, яка визначається перебуванням в природних умовах, позитивній дії різноманітних природних факторів у поєднанні з фізичною діяльністю. Все це сприяє повноцінному відпочинку, зміцненню здоров'я та загартовуванню організму вихованців.

Науково доведено, що регулярні заняття туризмом значно покращують усі морфофункціональні, психофізіологічні та інші головні показники міцного здоров'я і гармонійного розвитку людини.

Якщо говорити про цінність дитячого туризму, то слід зауважити, що насамперед туристські прогулянки надають ні з чим незрівнянний оздоровчий ефект, який одержують у результаті різноманітної рухової активності, а також комплексного впливу на організм природних чинників: сонця, повітря, води. Доведено, що тривале виконання

помірних навантажень у вигляді циклічних вправ (ходьби, пересування на велосипедах, на лижах) сприяє вдосконаленню такої цінної в оздоровчому плані фізичної якості, як витривалість. Саме ця якість у поєднанні із загартуванням забезпечує формування механізмів ефективного захисту від серцево-судинних і респіраторних захворювань.

Заняття туризмом (за умови їх систематичності) компенсує так званий руховий голод доцільною руховою активністю. Регулярне проведення піших переходів дозволяє активізувати руховий режим у тих дошкільних закладах, які не мають для цього багатой матеріальної бази: басейну, добре оснащених гімнастичних, спортивних та тренажерних залів і майданчиків.

Туризм як засіб оздоровлення характеризується загальнодоступністю і рекомендований практично кожній дитині за відсутності у неї серйозних патологій. Універсальність туризму ще й у тому, що він всесезонний. Отже, можна домогтися стійкої динаміки зниження захворюваності дітей на ГРЗ, ОРВІ і підвищення рівня їх фізичної і рухової підготовки. Так, тільки за один рік експериментальних досліджень, які проводилися в старших і підготовчих групах, у дітей спостерігалось зростання окружності грудної клітки, скоротилася кількість дітей, які хворіють, в 1,7 рази – зменшення тривалості захворювання в середньому на 7 днів [2, с. 6-7.].

Піший перехід до лісу, річки, озера – це завжди позитивні емоції, радісне спілкування, можливість оцінити свої сили і можливості в подоланні нових перешкод. Позитивні емоції (здивування, захоплення, радість), творчість – найважливіші фактори оздоровлення.

Систематичне проведення туристичних прогулянок дозволяє регулювати працездатність дітей і уникати психічного стомлення, яке накопичується за тиждень, місяць, сезон. Туризм є прекрасним засобом активного відпочинку. Він формує у дітей вміння цікаво і змістовно організувати своє дозвілля.

Цікаво продумана рухова діяльність дітей у природних умовах формує у дошкільників інтерес до заняття туризмом і фізичною культурою, підвищує мотивацію до здоров'я і здорового способу життя.

Для накопичення професійної компетентності з метою майбутньої реалізації на етапі проведення піших переходів рекомендуємо вивчати і використовувати у роботі досвід і надбання фахівців та науковців, зокрема, матеріал програм туристичної підготовки дошкільників Т. Зав'ялової, Л. Купріної, Т. Грицишиної та інших.

Так, Т. Грицишина зазначає, що краєзнавчо-туристська діяльність має велике значення для гармонійного розвитку особистості старших дошкільників. Вона вважає, що під час краєзнавчо-туристської діяльності відбувається зміна типу взаємодії вихователя з дітьми від позиції наставника до позиції співдружності, коли між дорослим і малюками встановлюються партнерські стосунки. Саме ця діяльність є найкращою формою пізнання кожного вихованця, тому що тут ми спостерігаємо дитину в діяльності, в природних умовах, коли вона розкута, коли між нею і педагогом немає бар'єра. Та найважливіша сутність краєзнавчо-туристської діяльності, на думку автора, – це нерозривний зв'язок вивчення основ наук з практикою, життям, довкіллям.

Регулярні прогулянки-походи, цільові прогулянки, переходи, екскурсії різної тривалості та інтенсивності з подоланням перешкод, які розвивають у дітей витривалість, перебування впродовж тривалого часу на свіжому повітрі в русі загартує організм, проведення на місці привалу ігор-естафет, рухливих ігор, змагань, подолання смуги перешкод та інших рухових завдань на маршруті удосконалює рухові вміння дітей, розвиває їхні фізичні якості. Діяльність у цьому напрямі сприяє створенню активного рухового режиму в дошкільному навчальному закладі [3, с. 8-10]. За Т. Грицишиною, краєзнавчо-туристську діяльність можна організовувати в усіх групах дошкільного навчального закладу. Освоєння довкілля відбувається поступово від споглядально-ознайомлювальних форм сприйняття навколишнього до глибокого його пізнання дітьми старшого віку.

На думку іншого дослідника проблеми залучення дошкільників до туристської діяльності Г. Буковської, засобом виховання носіїв нової культури взаємовідносин із природою, людиною і власне собою є екологізована краєзнавчо-туристська діяльність. За Г. Буковською, в сучасній освітній системі краєзнавчо-туристська діяльність старших дошкільників розглядається як ефективний засіб, що дозволяє вирішувати в комплексі освітні й оздоровчі завдання, розвиваючи дитину інтелектуально, морально, фізично й емоційно. Цей вік, на думку науковця, є найбільш сприятливим для формування основ екологічної культури, адже в цей період розвитку дитини інтенсивно формуються властивості та якості особистості, що визначають її сутність у майбутньому. Дійсно, у безперервній екологічній освіті дошкільне дитинство – початковий етап формування особистості людини, її відповідального ставлення до навколишнього середовища. Це твердження є підґрунтям іншої програми, присвяченої залученню дітей до туристської діяльності, так і їхньому екологічному вихованню – «Книга природи туристят», автором якої є Л. Купріна.

Новизна програми полягає в тому, що вперше пропонується формувати у дітей дошкільного віку еколого-туристичні вміння (норми і правила поведінки в навколишньому середовищі), передбачається поступове формування екологічних знань у туристят. Зміст програми «Книга природи туристят» спрямований на розвиток пізнавальної активності дошкільників, формування у дітей усвідомленого правильного ставлення до природи і розуміння цілісності природи. Означена програма підготовки юних туристят розрахована на дітей від 3 до 7 років – для кожної вікової групи передбачається своя система занять, яка характеризується наступністю. Програма побудована за принципом шаблів і охоплює 4 роки навчання. Всю роботу з еколого-туристичної підготовки дітей автор пропонує організовувати за циклами – порами року з практичними заняттями, екскурсіями в навколишньому середовищі.

Зміст програми «Книга природи туристят» розподілено на такі блоки:

1. Знайомство з «Книгою природи туристят» – про сторінки «Книги...», про види туризму і його роль у житті людини.

2. «Що де росте і хто де живе?» – про рослини і тварин, їхню роль у житті людини, про норми людського природокористування, про особливості поводження з

дикими тваринами.

3. «Я і моє здоров'я» – надання дітям санітарно-гігієнічних і еколого-гігієнічних знань та формування відповідних умінь.

4. «Збирайся у похід» – ознайомлення дітей з початковими знаннями щодо туристської техніки і туристського побуту, норм пересування в навколишньому середовищі.

5. «Без язика, а розмовляє» – початкова топографічна підготовка, ознайомлення з елементами орієнтування.

6. «Туристята – друзі природи» – ознайомлення дошкільників з нормами і правилами туристського природокористування, «законами туристят».

7. «Сторінками Книги природи» – формування вмінь і навичок вивчення природи, оформлення матеріалів спостережень.

Програма Л. Купріної «Книга природи туристят» побудована на таких принципах: краєзнавчий підхід, наступність, поступовість, екодіяльність. Вивчення тем – наскрізне, їх зміст – інтегрований. Програмою передбачено застосування таких форм роботи з дітьми, як-от: екскурсії екологічною стежиною; уроки доброти; уроки мислення; конкурси; КВК, вікторини; трудові десанти; складання екологічних карт; феноспостереження; екологічні свята; інсценування екологічних казок; нетривалі походи; ігри туристської тематики.

Цікавою і корисною ми вважаємо програму рухової і пізнавальної діяльності з використанням засобів туризму, яку рекомендує Т. Зав'ялова. Програма має ряд особливостей, що відрізняють її від відомих методичних рекомендацій щодо організації туристських прогулянок.

По-перше, в програмі розроблена система взаємозв'язаних екскурсій, прогулянок, прогулянок-походів, а також фізкультурних і пізнавальних занять, об'єднаних сюжетною лінією, що детально розкриває зміст програми впродовж всього навчального року.

По-друге, основу програми складає раціональне поєднання рухової (перш за все), ігрової, пізнавальної діяльності.

По-третє, програму можна використовувати як компонент базової в системі дошкільної освіти або самостійної в системі додаткової освіти. При цьому програмний матеріал може вводитися не тільки в активний відпочинок і фізкультурно-оздоровчу роботу, але і в роботу з фізичного виховання в якості самостійних фізкультурних занять із туристською спрямованістю.

По-четверте, зміст фізкультурних занять із туристською спрямованістю узгоджується із завданнями чинних програм розвитку, навчання і виховання в дошкільному навчальному закладі й спрямований на вдосконалення основних видів рухів.

По-п'яте, в програмі подано розгорнену характеристику її основних змістових блоків; кожний із них відповідає певному виду туристської підготовки і адаптований до віку дитини. Автор навмисно не дає жорстких розпоряджень щодо розподілу годин на

різні види підготовки туриста-дошкільника, що обумовлює можливість творчого підходу педагога, заснованого на його досвіді, активності й підготовленості дітей, їх батьків, а також на можливостях конкретного дитячого садка (устаткування, місце розташування).

Навчальна робота припускає пізнавальні (бесіди, дидактичні ігри, конкурсні завдання) і фізкультурні заняття. Рекомендується проведення практичних занять за типами: природознавчих прогулянок; прогулянок-розвідок; прогулянок-пошуків; занять-тренувань; сюжетно-рольових занять; колових тренувань; занять-змагань тощо. На засвоєння програми відводиться 36 фізкультурних і 36 пізнавальних занять на рік. Тривалість занять – 20–25 хвилин, кількість на тиждень й не більш одного-двох; їх доцільно запланувати на ті дні, коли проводяться пізнавальні заняття з використанням засобів туризму. Активний відпочинок. Програмний матеріал передбачає різні форми туристських розваг (не рідше одного разу на місяць) як у приміщенні, на ділянці дошкільного закладу, так і на прилеглий до нього території. Тривалість така ж, як у фізкультурного заняття. Туристські свята проводяться у формі змагання не менше двох разів на рік (тривалість кожного – близько години). День здоров'я організовується раз на рік у формі зльоту. Розроблено два варіанти проведення Дня здоров'я – з виїздом в заміську зону і на ділянці дошкільного закладу [4, с. 18-24.].

Основою програми є зміст загальної підготовки туриста, що охоплює теоретичну, фізичну, технічну і тактичну підготовку, а також формування особистих якостей. Зміст і напрями туристичної діяльності, що організовується в дошкільному навчальному закладі, визначають зміст загальної підготовки туриста-дошкільника, на яку педагоги мають звернути особливу увагу.

Отже, до основних засобів туризму в роботі з дітьми дошкільного віку належать: фізичні вправи з максимальним використанням природного і соціального оточення, спрямовані на розвиток фізичних якостей, координаційних здібностей, раціональне подолання природних перешкод і оволодіння технікою руху під час пішохідних прогулянок; спеціальні рухові завдання для розвитку орієнтування у просторі; рухливі ігри з пошуковими ситуаціями в приміщенні та на місцевості; доступні для дошкільників туристські вправи прикладного багатоборства (в'язання вузлів, укладання рюкзака тощо); безпосередньо туристська діяльність, через яку формуються моральні якості дітей, пізнається навколишній світ.

Досить важливим для педагога є те, що зазначені засоби можуть бути використані не тільки під час туристської, але й під час інших видів діяльності. З'ясуємо це більш докладно. Отже, засоби туризму можуть використовуватися педагогом під час організації освітнього процесу (на заняттях пізнавального характеру у приміщенні або на свіжому повітрі, бесідах, дидактичних іграх, конкурсних ігрових завданнях; на заняттях з фізичної культури на свіжому повітрі, сюжетних заняттях, тренуваннях, змаганнях тощо); фізкультурно-оздоровчої роботи впродовж дня (фізичні вправи природно-прикладного характеру, що формують навички, необхідні у повсякденному житті, проводяться під час ранкової і вечірньої прогулянок;

топографічні прогулянки; рухливі ігри з використанням пошукових ситуацій, ігрові комплекси у приміщенні і на ділянці дошкільного навчального закладу з використанням природних і соціальних об'єктів); активного відпочинку вихованців (туристські розваги, свята, Дні здоров'я, туристські зльоти).

Неабияке місце в організації туристської діяльності з дітьми дошкільного віку належить тісній співпраці педагога з батьками вихованців: налагоджування взаємовідносин між сімейною й офіційною системами виховання. Поєднання цих систем передбачає інтеграцію різноманітних форм залучення дітей до цінностей культури як вічного джерела збереження і розвитку духовності народу.

Література

1. Аркин Е. А. Дошкольный возраст / Е. А. Аркин. – Учпедгиз, 1948. – 335 с.
2. Бочарова Н. И. Туристские прогулки в детском саду : пособие для практических работников дошкольных образовательных учреждений / Н. И. Бочарова. – М. : АРКТИ, 2003. – 96 с.
3. Грицишина Т. Маленькі туристи / Т. Грицишина. – К. : Редакція загальнопедагогічних газет, 2004. – 145 с.
4. Завьялова Т. Туристыя. Программа двигательной и познавательной деятельности с использованием средств туризма / Т. Завьялова // Дошкольное воспитание. – 2003. – № 8. – С. 50–53.
5. Кожухова Н. Н. Воспитатель по физической культуре в дошкольных учреждениях : учеб. пособие для студ. высш. заведений / Н. Н. Кожухова, Л. А. Рыжкова, М. М. Самодурова ; под ред. С. А. Козловой. – М. : Издательский центр «Академия», 2002. – 302 с.
6. Рунова М. О. Рухова активність дитини у дитячому садку / М. О. Рунова. – Х. : Ранок, 2007. – 210 с.

Г. П. Барсуковская

ОПЫТ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ДЕТСКОГО ТУРИЗМА В ФИЗИЧЕСКОМ ВОСПИТАНИИ ДОШКОЛЬНИКОВ

В статье сделан обзор научно-методического наследия отечественных и зарубежных специалистов по физическому воспитанию детей дошкольного возраста по вопросам использования пешеходных прогулок как средства реализации оздоровительных задач физического воспитания дошкольников. Предлагаются советы по использованию современных программ туристической работы с детьми дошкольного возраста.

Ключевые слова: физкультурно-оздоровительная работа, пешие походы, туристическая деятельность, оздоровительные задачи.

THE EXPERIENCE OF USING THE CHILDREN TOURISM IN THE PHYSICAL PRESCHOOL EDUCATION

The article presents the scientific-methodical review of native and foreign specialists of preschool physical education on the necessity to use «foot crossings» to realize health's tasks in the physical preschool education. Pieces of advice how to use the most modern tourists' work programs in the preschool physical education are suggested.

Key words: sporting healthy work, foot crossings, tourists activity healthy tasks.

УДК:372

Л. М. Лобода

ГРА ЯК ОДИН ІЗ ЗАСОБІВ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ З МОЛОДШИМИ ШКОЛЯРАМИ

У статті обгрунтовано доцільність застосування гри як ефективного засобу профорієнтаційної роботи учнів початкової школи. Наведені приклади ігор, під час яких у дітей розвиваються комунікативні навички, позасвідомо, без напруження засвоюється і закріплюється матеріал, підвищується інтерес до вибору професії.

Ключові слова: гра, початкова школа, молодші школярі, вибір професії.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими завданнями. Учні 1–4 класів ще далекі від вибору професії, але правильно проведена серед них профорієнтаційна робота повинна стати основою, на якій в подальшому будуть розвиватися професійні інтереси та наміри школярів у старших класах. Тому профорієнтаційна робота з молодшими школярами має специфічний характер і відрізняється від роботи з учнями середніх та старших класів. Специфіка насамперед полягає в тому, що при роботі з молодшими класами не ставиться мета безпосередньо підвести учнів до вибору певної професії, а лише підготувати основу для цього вибору.

Аналіз наукових джерел, виклад основного матеріалу Аналіз теорії і педагогічної практики дозволяє говорити про те, що основними засобами соціального виховання дітей молодшого шкільного віку є бесіда, розповідь, спостереження, екскурсія, відвідини музеїв, перегляд фільмів, ігри. Теоретичні основи педагогіки та психології гри були закладені Л. Виготським, О. Газманом, Д. Ельконіним, Р. Жуковською, А. Леонтьєвим, А. Макаренко, С. Рубінштейном та іншими. У розгорнутій формі гри Д. Ельконін зміст визначає як відтворення взаємин між людьми, яке здійснюється дитиною через дії з предметом. «А оскільки відтворення, а тим самим і освоєння цих відносин, – пише Д. Ельконін, – відбуваються через роль дорослої людини, яку бере на себе дитина, то саме роль та органічно пов'язані з нею дії і є